

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

Για την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της Απόφασης - Πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου

Α΄. – Γενικό μέρος

1. - Με τον παρόντα νόμο ενσωματώνεται στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου. Η δράση και νομοθέτηση στον τομέα αυτό θεωρείται μέρος της διαδικασίας υλοποίησης της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης ως θεμελιώδους αρχής για τη δημιουργία ενός πραγματικού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και ερείδεται στο άρθρο 82 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκεί προβλέπεται ότι η τελευταία, μέσω οδηγιών, μπορεί να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες για τα δικαιώματα των θυμάτων της εγκληματικότητας, όταν είναι απαραίτητο για να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών, καθώς και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις.

2. – Πιο συγκεκριμένα, σε συνέχεια του σημείου 2.3.4 του Προγράμματος της Στοκχόλμης — Μια ανοιχτή και ασφαλής Ευρώπη στην υπηρεσία των πολιτών (ΕΕ C 115 της 4.5.2010, σ. 1), το οποίο αναφέρεται στην ανάγκη ενίσχυσης της στήριξης και προστασίας των θυμάτων αξιόποινων πράξεων, το Συμβούλιο εξέδωσε το Ψήφισμα της 10ης Ιουνίου 2011 σχετικά με Οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικαιωμάτων και την προστασία των θυμάτων, ιδίως σε ποινικές διαδικασίες («Οδικός χάρτης της Βουδαπέστης», ΕΕ C 187 της 28.6.2011, σ. 1), όπου και καταγράφηκαν σειρά ενδεικτικών μέτρων που πρέπει να ληφθούν προς αυτή την κατεύθυνση, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η έκδοση της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας.

3. – Αυτή έρχεται να προστεθεί σε σειρά διεθνών νομικών εργαλείων των Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα οποία πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη, καθώς στο σύνολό τους συνθέτουν τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα προστασίας τόσο των θυμάτων εγκληματικών

πράξεων εν γένει όσο και ειδικών κατηγοριών τους. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του πρώτου, αξίζει να αναφερθούν η *Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών* (1979), η *Διακήρυξη Βασικών Αρχών Δικαιοσύνης για τα Θύματα του Εγκλήματος και Κατάχρησης της Εξουσίας* (1985), οι *Βασικές Αρχές και Κατευθύνσεις αναφορικά με το Δικαίωμα σε Προσφυγή και σε Αποκατάσταση των Θυμάτων Σοβαρών Παραβιάσεων του Διεθνούς Δικαίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου* (2005), οι *Βασικές Αρχές για τη Χρήση Προγραμμάτων Αποκαταστατικής Δικαιοσύνης σε Ποινικές Υποθέσεις* (2002), οι *Κατευθυντήριες Γραμμές Δικαιοσύνης σε Υποθέσεις που εμπλέκονται Παιδιά ως Θύματα και Μάρτυρες Εγκλημάτων* (2005), το *Σχέδιο Σύμβασης για τη Δικαιοσύνη και την Υποστήριξη Θυμάτων του Εγκλήματος και Κατάχρησης Εξουσίας* (2006) και η *Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου του* (2007). Στο πλαίσιο του δεύτερου, αξίζει να αναφερθούν η *Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Αποζημίωση των Θυμάτων των Εγκλημάτων Βίας* (1983), η *Σύσταση Νο. R (85) 11: «Η θέση του θύματος στο πλαίσιο του ποινικού δικαίου και της ποινικής διαδικασίας»*, η *Σύσταση Νο. R (87) 21: «Βοήθεια στα Θύματα και Πρόληψη της Θυματοποίησης»*, η *Σύσταση (2006) 8: «Συνδρομή στα θύματα του εγκλήματος»*, οι *Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια Φιλική προς τα Παιδιά Δικαιοσύνη* (2011), η *Σύμβαση για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων* (2005), η *Σύμβαση για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Οικογενειακής Βίας* (2011).

4. – Έχει σημασία επίσης η διττή παρατήρηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αφενός ότι έχει ήδη επιτευχθεί σημαντική πρόοδος βάσει του οδικού χάρτη για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες (βλ. *Ψήφισμα του Συμβουλίου της 30ής Νοεμβρίου 2009*, ΕΕ C 295 της 4.12.2009, σ.1) και αφετέρου ότι πρέπει να συμβεί κάτι ανάλογο και στον τομέα της προστασίας των θυμάτων εγκληματικών πράξεων (όπου προφανώς παρατηρείται κάποιο έλλειμμα). Η θέση αυτή απορρέει από το γεγονός ότι τα δικαιώματα του θύματος αρθρώνονται πρωτίστως σε διεθνή νομικά κείμενα που θέτουν βασικές αρχές και κατευθυντήριες γραμμές για τους εθνικούς νομοθέτες, οι οποίοι και καλούνται να τις μολιάσουν με τις ιδιαίτερες παραδόσεις των δικαίων συστημάτων τους. Μια συγκριτική μελέτη θα έδειχνε αναμφίβολα ότι η κατοχύρωση κάποιων από τα επιμέρους δικαιώματα των θυμάτων αποτελεί ήδη πραγματικότητα, ενώ κάποιων άλλων ζητούμενο. Το κενό λοιπόν αυτό έρχεται να καλύψει σε μεγάλο βαθμό η υπό ενσωμάτωση Οδηγία, η

οποία αποτελεί νομικά δεσμευτικό εργαλείο ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα για τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. – Τα ανωτέρω υποδεικνύουν με τρόπο σαφή ότι ο ιστορικά καταγεγραμμένος εμφατικός προσανατολισμός του ποινικού συστήματος στο πρόσωπο του δράστη αρχίζει να υποχωρεί, καθώς, δίπλα στην καθόλα σεβαστή αξίωση προστασίας του υπόπτου ή κατηγορουμένου μέσω του σεβασμού των δικαιωμάτων του, αναγνωρίζεται πλέον και σταδιακά ικανοποιείται το εξίσου νομιμοποιημένο αίτημα για αποκατάσταση της βλάβης του θύματος, τόσο μέσω της πρόβλεψης μηχανισμών υποστήριξης και προστασίας του όσο και μέσω της διασφάλισης της ενεργής συμμετοχής του στην ποινική διαδικασία. Υπό αυτά τα δεδομένα, το σύγχρονο διακύβευμα της ποινικής δικαιοσύνης διεθνώς, αλλά και στην Ευρώπη ειδικώς, αναδιατυπώνεται ως αξίωση αναγνώρισης των συμφερόντων των εμπλεκομένων μερών, μέσω της ορθολογικής και αναλογικής εξισορρόπησης των δικαιωμάτων των δραστών και των θυμάτων. Αυτό φαίνεται να υποδηλώνει η διττή πρόβλεψη της Οδηγίας ότι «το έγκλημα, εκτός από παραβίαση των ατομικών δικαιωμάτων των θυμάτων, συνιστά πλήγμα κατά της κοινωνίας» και ότι «τα δικαιώματα που θεσπίζονται στην παρούσα οδηγία δεν θίγουν τα δικαιώματα του δράστη».

6. – Στην ελληνική έννομη τάξη, ο ρόλος του θύματος στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και η δυνατότητά του να συμμετέχει ενεργά στην ποινική διαδικασία ρυθμίζεται μέσω διάφορων διατάξεων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και δη εκείνων που αναφέρονται στους μάρτυρες και στο θεσμό της πολιτικής αγωγής, διά του οποίου το θύμα καθίσταται διάδικος στην ποινική διαδικασία αποκτώντας ένα πλέγμα δικαιωμάτων. Η θέση και η προστασία του θύματος έχει αναβαθμιστεί περαιτέρω τα τελευταία χρόνια μέσω της *Οδηγίας 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της* και της *Οδηγίας 2011/93/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας*, οι οποίες ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη με τους νόμους 4198/11-10-2013 (ΦΕΚ 215 Α/11-10-2013) και 4267/10-6-2014 (ΦΕΚ 137Α/12-6-2014), αντιστοίχως, καλύπτοντας, μεταξύ άλλων, τις ειδικές ανάγκες συγκεκριμένων κατηγοριών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, σεξουαλικής κακοποίησης και παιδικής πορνογραφίας.

7. –Με τις ρυθμίσεις του παρόντος νόμου συμπληρώνονται οι ως άνω πρόσφατες ρυθμίσεις και δημιουργείται ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό θεσμικό πλαίσιο για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων στην κατεύθυνση επίτευξης των ακόλουθων γενικών στόχων:

- i.** Θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών και δομών που εγγυώνται το σεβασμό της αξιοπρέπειας, της προσωπικής και ψυχολογικής ακεραιότητας, καθώς και της ιδιωτικής ζωής του θύματος κατά την ποινική διαδικασία.
- ii.** Ενίσχυση της πρόσβασης των θυμάτων εγκληματικών πράξεων στη δικαιοσύνη, μεταξύ άλλων, με τη στήριξη του ρόλου των υπηρεσιών παροχής βοήθειας στα θύματα.
- iii.** Πρόβλεψη ενδεδειγμένων διαδικασιών και δομών που αποσκοπούν στην πρόληψη της δευτερογενούς και της επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης.
- iv.** Παροχή υπηρεσιών διερμηνείας και μετάφρασης στα θύματα στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας.
- v.** Ενθάρρυνση των θυμάτων να συμμετέχουν ενεργά στην ποινική διαδικασία, όταν κάτι τέτοιο ενδείκνυται, ιδίως μέσω παροχής της δέουσας πληροφόρησης.
- vi.** Ενίσχυση του δικαιώματος των θυμάτων και των συνηγόρων τους να λαμβάνουν εγκαίρως πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τα αποτελέσματά τους.
- vii.** Ενθάρρυνση της προσφυγής στην επανορθωτική δικαιοσύνη και σε εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών, όπου αυτές προβλέπονται ρητά από το νόμο, λαμβανομένου υπόψη του συμφέροντος του θύματος.
- viii.** Παροχή ιδιαίτερης προσοχής στα παιδιά, που ανήκουν στην πλέον ευάλωτη ομάδα θυμάτων, και αντιμετώπισή τους με κριτήριο την εξυπηρέτηση του βέλτιστου συμφέροντος τους.
- ix.** Ενθάρρυνση παροχής κατάρτισης σε όλους τους επαγγελματίες που εργάζονται σε υπηρεσίες υποστήριξης και φροντίδας θυμάτων ή που έρχονται σε επαφή μαζί τους κατά την ποινική διαδικασία.
- x.** Εξασφάλιση χορήγησης αποζημίωσης στο θύμα, όπως ενδείκνυται.

8. – Ο νόμος χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια, εκ των οποίων το πρώτο περιέχει γενικές διατάξεις (άρθρα 1-2), το δεύτερο άπτεται της παροχής πληροφοριών και υποστήριξης στα θύματα (άρθρα 3-9), το τρίτο αναφέρεται στη συμμετοχή τους στην ποινική διαδικασία (άρθρα 10-14), το τέταρτο επικεντρώνεται στην αναγνώριση και προστασία θυμάτων που παρουσιάζουν ειδικές ανάγκες (άρθρα 15-16), ενώ το πέμπτο εστιάζει στις υπηρεσίες, αρχές και επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με τα θύματα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους (άρθρα 17-18). Τα

άρθρα 10, 11, 12, 13, 14, 15 και 16 της οδηγίας αναφέρονται σε δικαιώματα που ήδη κατοχυρώνονται επαρκώς στην ελληνική νομοθεσία, και για το λόγο αυτόν δεν κρίνεται σκόπιμο να προστεθούν νέες διατάξεις για την μεταφορά τους.

Β΄. – Ειδικό μέρος

1. – Στο πρώτο άρθρο προσδιορίζεται ο σκοπός του νόμου, που συνίσταται στην παροχή της δέουσας πληροφόρησης, υποστήριξης και προστασίας στα θύματα εγκλημάτων, ώστε να διασφαλιστεί η ουσιαστική συμμετοχή τους στην ποινική διαδικασία. Καίρια σημασία στην επίτευξη αυτού του σκοπού έχει ο τρόπος που τα θύματα αντιμετωπίζονται από τις αρμόδιες υπηρεσίες και αρχές, οι οποίες θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοήσουν τις ανάγκες τους αλλά και να τα αντιμετωπίσουν με σεβασμό, ευαισθησία και επαγγελματισμό. Η αναγνώριση των δικαιωμάτων των θυμάτων γίνεται χωρίς διακρίσεις και αφορά στα εγκλήματα που μπορούν να διωχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ανεξαρτήτως του τόπου διαμονής ή της ιθαγένειας του θύματος. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στα παιδιά, τα οποία αντιμετωπίζονται ως πλήρεις κάτοχοι των δικαιωμάτων που θεσπίζονται στον παρόντα νόμο. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται την ειδική αντιμετώπισή τους με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον τους, που προϋποθέτει την ανάπτυξη μιας φιλικής προς αυτά ποινικής δικαιοσύνης.

2. – Στο άρθρο 2 προσδιορίζονται βασικοί όροι του παρόντος νόμου, όπως «θύμα», «οικείου», «παιδί», «υπηρεσίες υποστήριξης και φροντίδας θυμάτων» και «μέτρο αποκαταστατικής δικαιοσύνης». Σημαντική διεύρυνση εισάγεται ως προς την έννοια των «οικείων» που θεωρούνται έμμεσα θύματα του εγκλήματος, ώστε να συμπεριλαμβάνονται και πρόσωπα που ενδεχομένως δεν εμπίπτουν στην έννοια της «οικογένειας του θύματος» κατ' άρθρο 932 ΑΚ. Ρητά ορίζεται, ωστόσο, ότι η ανωτέρω διεύρυνση δεν επιδρά στις προϋποθέσεις νόμιμης παράστασης και τα δικαιώματα του πολιτικώς ενάγοντος, αλλά αφορά μόνο τα δικαιώματα του θύματος που καθιερώνουν οι διατάξεις του παρόντος νόμου. Κρίσιμο κριτήριο εν προκειμένω είναι η συνοίκηση με το θύμα σε σταθερή και συνεχή σχέση δέσμευσης, ανεξαρτήτως του τύπου που τυχόν έχει λάβει (πολιτικός ή θρησκευτικός γάμος, σύμφωνο συμβίωσης) αλλά και του φύλου των προσώπων (ετερόφυλα ή ομόφυλα).

3. – Στο άρθρο 3 προβλέπονται συγκεκριμένα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί στην πράξη η ικανοποίηση του δικαιώματος των θυμάτων

να κατανοούν και να γίνονται κατανοητά. Βασική στόχευση αποτελεί η εξατομικευμένη προσέγγιση που θα λαμβάνει υπόψη της τα ιδιαίτερα και ενδεχομένως ειδικά χαρακτηριστικά του θύματος, ώστε να εξασφαλιστεί εκ των προτέρων η ουσιαστική παροχή συνδρομής και βοήθειας σε αυτό αλλά η συμμετοχή του σε οποιαδήποτε διαδικασία επικοινωνίας. Σε αυτό το πλαίσιο, δίνεται αρμοδιότητα στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και **Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**, το οποίο και θα φροντίζει ώστε να υπάρχει απρόσκοπτη επικοινωνία μεταξύ του θύματος και κάθε αρμόδιας αρχής με την οποία αυτό έρχεται σε επαφή. Επίσης προβλέπεται η κατάρτιση οδηγού δικαιωμάτων σε διαφορετικές γλώσσες αλλά και στη νοηματική γλώσσα, ενώ η πρόβλεψη συνοδείας του θύματος από πρόσωπο της επιλογής του, που μπορεί να είναι οποιοδήποτε, αποσκοπεί στην ενίσχυση της ηθικής συμπαράστασης προς το θύμα.

4. - Σε λογική συνέχεια του προηγούμενου, το άρθρο 4 εξειδικεύει το περιεχόμενο αλλά και το χρόνο ενεργοποίησης του δικαιώματος λήψης πληροφοριών από το θύμα. Βασικό ζητούμενο εν προκειμένω είναι να διασφαλιστεί ότι οι αρμόδιες αρχές, ως συγκεκριμένοι υπόχρεοι ικανοποίησης του εν λόγω δικαιώματος, παρέχουν εκ των προτέρων και διαρκώς κάθε αναγκαία πληροφορία στο θύμα, χωρίς να χρειάζεται αυτό να τη ζητάει από μόνο του ή μέσω κάποιου παραστάτη του. Η αναφορά στην **«Αστυνομία ή άλλη αρμόδια Αρχή»** καθιστά σαφές ότι η σχετική υποχρέωση ενεργοποιείται και βαραίνει όλες ανεξαιρέτως τις αρχές που είναι αρμόδιες κατά την ελληνική νομοθεσία να επιληφθούν κάποιας αξιόποινης πράξης, όπως **αστυνομία, λιμενικό σώμα, εισαγγελία κ.λπ.** και ανεξαρτήτως από το αν το θύμα προβαίνει σε σχετική καταγγελία. Επίσης ως «επαφή» δεν πρέπει να νοείται μόνο η διά ζώσης επικοινωνία, αλλά και μέσω τηλεφώνου, διαδικτύου, κ.λπ. Σημαντική είναι επίσης η επισήμανση ότι η υποχρέωση εκ των προτέρων ικανοποίησης του εν λόγω δικαιώματος είναι διαρκής, ήτοι βαραίνει όλες τις αρμόδιες αρχές καθ' όλη την πορεία εξέλιξης μιας υπόθεσης (π.χ. αστυνομία, εισαγγελέας, ανακριτής, δικαστής) και δεν ικανοποιείται εφάπαξ.

5. – Το άρθρο 5 προσδιορίζει τα δικαιώματα των θυμάτων κατά την υποβολή της έγκλησης, είτε αυτή γίνεται προφορικά είτε εγγράφως. Ιδανικά οι αρχές οφείλουν να παράσχουν στο θύμα αντίγραφο της έγκλησης του ή, κατ' ελάχιστο, επίσημη βεβαίωση υποβολής της, όπου θα αποτυπώνονται τα βασικά στοιχεία της. Η παροχή γλωσσικής βοήθειας εν προκειμένω δεν έχει τη μορφή και την έκταση του δικαιώματος μετάφρασης και διερμηνείας που προβλέπεται στο άρθρο 7, αλλά της διασφάλισης ότι η άγνοια ή μη επαρκής γνώση της ελληνικής

γλώσσας δεν θα λειτουργήσει περιοριστικά, ή πολλώ μάλλον αποτρεπτικά, στην υποβολή ολοκληρωμένης καταγγελίας.

6. – Το άρθρο 6 κατοχυρώνει το δικαίωμα των θυμάτων να λαμβάνουν ορισμένες πληροφορίες σχετικά με την υπόθεσή τους, ακόμα κι αν δεν συμμετέχουν ως διάδικοι στη σχετική ποινική διαδικασία. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν ειδικότερα οποιαδήποτε διάταξη ή βούλευμα να μη συνεχισθεί ή να περατωθεί η έρευνα ή να μην ασκηθεί δίωξη κατά του δράστη, καθώς και τον χρόνο και τόπο διεξαγωγής της δίκης και τη φύση των κατηγοριών κατά του δράστη. Σημαντική είναι η πρόβλεψη ότι, εφόσον έχει εκδηλωθεί εγγράφως από το θύμα σχετική επιθυμία, οι εισαγγελικές, δικαστικές και σωφρονιστικές αρχές οφείλουν να το κρατούν διαρκώς ενήμερο για την εξέλιξη της υπόθεσής του, κάτι που μπορεί να γίνεται και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Η πρόβλεψη για την παροχή πληροφοριών σχετικά με την αποφυλάκιση ή απόδραση ή χορήγηση άδειας σε κατηγορούμενο ή καταδικασθέντα βασίζεται σε μια στάθμιση των συμφερόντων του θύματος και του δράστη με απώτερο σκοπό την προστασία των συμφερόντων αμφοτέρων. Κάτι τέτοιο δεν ισοδυναμεί με δικαίωμα του θύματος να ακουστεί πριν τη λήψη απόφασης για την υφ' όρον απόλυση του κρατούμενου, πολλώ δε μάλλον να προσφύγει κατά αυτής.

7. – Το άρθρο 7 ρυθμίζει με λεπτομερή τρόπο το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης. Η βασική παραδοχή που διέπει την εν λόγω εκτενή ρύθμιση συνίσταται στο ότι δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική απονομή δικαιοσύνης παρά μόνο εάν τα θύματα μπορούν να εξηγήσουν προσηκόντως τις περιστάσεις του εγκλήματος και να καταθέσουν τη μαρτυρία τους κατά τρόπο κατανοητό για τις αρμόδιες αρχές. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει όχι μόνο την παροχή δωρεάν διερμηνείας, ώστε να διασφαλίζεται η ενεργητική συμμετοχή του θύματος στην ποινική διαδικασία, αλλά και γραπτή μετάφραση όλων των πληροφοριών που είναι ουσιώδεις για την πραγματική άσκηση των δικαιωμάτων του κατά την ποινική διαδικασία. Η πρόβλεψη του δικαιώματος προσβολής της απόφασης για τη μη παροχή διερμηνείας ή μετάφρασης, καθώς και διατύπωσης αντιρρήσεων κατά της απόφασης με την οποία κρίνεται ότι δεν απαιτείται μετάφραση εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ή όταν η ποιότητά της δεν είναι επαρκής, λειτουργεί προς επίρρωση των ανωτέρω.

8. – Το άρθρο 8 κατοχυρώνει ένα από τα πλέον θεμελιώδη δικαιώματα του νόμου, το δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες υποστήριξης και φροντίδας θυμάτων, ενώ το άρθρο 9 προσδιορίζει την ελάχιστη υποστήριξη που αυτές οφείλουν να παρέχουν στα θύματα. Οι υπηρεσίες ειδικής υποστήριξης θα πρέπει να βασίζονται σε ολοκληρωμένη και

στοχευμένη προσέγγιση, η οποία λαμβάνει υπόψη κυρίως τις ειδικές ανάγκες των θυμάτων, τη σοβαρότητα της βλάβης που υπέστησαν λόγω της αξιόποινης πράξης, καθώς και τη σχέση ανάμεσα στα θύματα, τους δράστες, τα παιδιά και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον τους. Βασικό καθήκον των υπηρεσιών αυτών και του προσωπικού τους, που έχουν καίριο ρόλο στην υποστήριξη του θύματος ώστε να συνέλθει από τη βλάβη ή το τραύμα που έχει πιθανώς υποστεί από την αξιόποινη πράξη και να τα ξεπεράσει, θα πρέπει να είναι η ενημέρωση των θυμάτων σχετικά με τα δικαιώματα που θεσπίζονται στον παρόντα νόμο ώστε τα θύματα να μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις σε ενθαρρυντικό περιβάλλον που τα αντιμετωπίζει με αξιοπρέπεια, σεβασμό και ευαισθησία. Η υποστήριξη που θα πρέπει να παρέχεται από αυτές τις υπηρεσίες ειδικής υποστήριξης μπορεί να περιλαμβάνει την παροχή προστασίας και ασφαλούς στέγης, την άμεση ιατρική υποστήριξη, την παραπομπή σε ιατρική και ιατροδικαστική εξέταση για αποδεικτικά στοιχεία σε περιπτώσεις βιασμού ή σεξουαλικής επίθεσης, την παροχή βραχυπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης ψυχολογικής υποστήριξης, μετατραυματικής περίθαλψης, νομικών συμβουλών, πρόσβασης σε υπηρεσίες συνηγορίας και ειδικών υπηρεσιών για τα παιδιά ως άμεσα ή έμμεσα θύματα. Η παροχή υποστήριξης δεν εξαρτάται από τη νομότυπη υποβολή καταγγελίας της αξιόποινης πράξης, άρα και το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών δεν θα πρέπει με κανένα τρόπο να συνδέονται με αυτή.

10. – Το άρθρο 10 προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο διαφυλάσσονται τα δικαιώματα του θύματος στο πλαίσιο υπηρεσιών αποκαταστατικής δικαιοσύνης, όπου αυτές προβλέπονται από ειδική διάταξη νόμου. Κατά την παραπομπή υπόθεσης στην αποκαταστατική δικαιοσύνη και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αποκατάστασης της δικαιοσύνης, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένοι παράγοντες όπως η φύση και η σοβαρότητα του εγκλήματος, ο βαθμός του τραύματος που έχει προκληθεί, η κατ' επανάληψη παραβίαση της σωματικής, σεξουαλικής ή ψυχολογικής ακεραιότητας του θύματος, οι ανισορροπίες συσχετισμού δυνάμεων και η ηλικία, η ωριμότητα ή η νοητική ικανότητα του θύματος, οι οποίοι θα μπορούσαν να περιορίσουν ή να μειώσουν την ικανότητα του θύματος να κάνει συνειδητή επιλογή ή να έχουν αρνητικές επιπτώσεις για το θύμα. Σε κάθε περίπτωση, η παροχή των εν λόγω υπηρεσιών είναι δυνατή εφόσον συντρέχουν κάποιες ελάχιστες προϋποθέσεις, ήτοι εκούσια συμμετοχή αμφοτέρων των μερών, εμπιστευτικότητα και διαφύλαξη της ασφάλειας του θύματος.

11. – Το άρθρο 11 διασφαλίζει ότι ο τόπος κατοικίας του θύματος σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαφορετικό από εκείνο του τόπου τέλεσης της αξιόποινης πράξης δεν θα δυσχεραίνει ή ακυρώσει το δικαίωμα του θύματος να υποβάλει έγκληση για τη δίωξη αξιόποινης πράξης ή να συμμετάσχει στην ποινική διαδικασία. Η υποχρέωση που θεσπίζεται αναφορικά με τη διαβίβαση των καταγγελιών δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να κινούν διαδικασίες και δεν θίγει τους κανόνες περί σύγκρουσης δικαιοδοσίας που θεσπίζονται στην απόφαση-πλαίσιο 2009/948/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για την πρόληψη και τον διακανονισμό συγκρούσεων δικαιοδοσίας σε ποινικές υποθέσεις.

13. – Το άρθρο 12 κατοχυρώνει το δικαίωμα του θύματος να αποφεύγει την επαφή του με το δράστη, χωρίς όμως κάτι τέτοιο να μετατρέπεται και σε πρόσκομμα για τη διασφάλιση δικαιώματα της ποινικής διαδικασίας. Η αποφυγή ταλαιπωρίας και ενδεχόμενη περαιτέρω θυματοποίησης του θύματος κατά τη δικαστική διαδικασία, ιδίως συνεπεία οπτικής επαφής με τον δράστη, την οικογένειά του, τους συνεργούς του ή το κοινό, θα πρέπει να επιδιώκεται με τη λήψη διάφορων μέτρων, όπως ο εξοπλισμός των δικαστηρίων και των αστυνομικών τμημάτων με εγκαταστάσεις με χωριστές εισόδους και χώρους αναμονής για τα θύματα, η κλήτευση των θυμάτων και των δραστών για ακρόαση σε διαφορετική ώρα, κ.λπ. Το άρθρο 13 αναφέρεται ειδικά στην προστασία των θυμάτων κατά την ποινική έρευνα, η οποία πρέπει να διεξάγεται κατά τρόπο που να διασφαλίζει την ποιότητα των στοιχείων που προσκομίζουν τα θύματα, κάτι που φυσικά επηρεάζει και ένα δίκαιο αποτέλεσμα της ποινικής διαδικασίας. Η προστασία της ιδιωτικής ζωής του θύματος μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μέσο για την αποτροπή δευτερογενούς και επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης, εκφοβισμού και αντεκδίκησης και μπορεί να επιτυγχάνεται με σειρά μέτρων που συμπεριλαμβάνουν τη μη κοινοποίηση ή την περιορισμένη κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με την ταυτότητα του θύματος και τον τόπο στον οποίο βρίσκεται. Το άρθρο 14 εμπεριέχει μέτρα που ήδη υφίστανται στην ελληνική νομοθεσία και σχετίζονται με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και τον περιορισμό της δημοσιότητας και της καταγραφής-αναμετάδοσης των ποινικών δικών.

15. – Το άρθρο 16 προβλέπει για πρώτη φορά μια οργανωμένη διαδικασία αξιολόγησης των ιδιαίτερων και ειδικών αναγκών του θύματος ώστε να του παρασχεθεί η κατάλληλη προστασία. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναλαμβάνει κεντρικό ρόλο στην όλη διαδικασία, αναλαμβάνοντας να συντονίσει τις διάφορες αρχές. Προσδιορίζεται το περιεχόμενο της αξιολόγησης, ενώ

γίνεται ειδική πρόβλεψη για θύματα που τείνουν να υφίστανται σε μεγάλο βαθμό δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντεκδίκηση, όπως τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, τρομοκρατίας, οργανωμένου εγκλήματος, βίας στο πλαίσιο στενών σχέσεων, σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης, βίας λόγω φύλου ή εγκλημάτων μίσους και τα θύματα με αναπηρίες και τα παιδιά θύματα.

16. – Το άρθρο 17 προσδιορίζει έτι περαιτέρω το δικαίωμα προστασίας θυμάτων με ειδικές ανάγκες κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, κάνοντας κατά βάση συγκεντρωτική αναφορά στις διάφορες ρυθμίσεις που ήδη υπάρχουν στην ελληνική νομοθεσία. Ειδική αναφορά γίνεται σε ευάλωτες κατηγορίες θυμάτων, όπως παιδιά, κωφοί και άλαλοι.

17. – Οι υπάλληλοι υπηρεσιών και οι επαγγελματίες που έρχονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους σε επαφή με το θύμα πρέπει να έχουν επαρκείς γνώσεις ώστε να κατανοούν τις ανάγκες των θυμάτων και έτσι να παράσχουν την κατάλληλη συνδρομή σε αυτά. Το άρθρο 24 ορίζει τους θεσμικούς φορείς που είναι αρμόδιοι να διασφαλίσουν τη διαρκή κατάρτιση των ως άνω υπαλλήλων και επαγγελματιών.

18. – Τέλος, το άρθρο 18 ορίζει ότι ο συντονισμός των υπηρεσιών και η ανάπτυξη συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα αποτελεί προϋπόθεση για την υλοποίηση των προβλέψεων του παρόντος νόμου. Έτσι, οι δημόσιες υπηρεσίες πρέπει να συνεργάζονται στενά με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, συγκεκριμένα δε με τις αναγνωρισμένες και ενεργές μη κυβερνητικές οργανώσεις που βοηθούν τα θύματα εγκληματικών πράξεων, ιδιαίτερα στο πλαίσιο πρωτοβουλιών για τη διαμόρφωση πολιτικών, εκστρατειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, καθώς και στο πλαίσιο της παρακολούθησης και της αξιολόγησης του αντικτύπου των μέτρων υποστήριξης και προστασίας των θυμάτων εγκληματικών πράξεων. Επίσης οι δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει να εργάζονται με συντονισμένο τρόπο και να έχουν συμμετοχή σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης - σε επίπεδο Ένωσης και σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.